

Павлюх Марія Василівна

Політична активність жінки на шпальтах польських жіночих часописів Львова «Ster», «Przedświt», «Ziarno»

УДК 007: (438+303'75) : 070
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-4.21>

Павлюх Марія Василівна
кандидат наук із соціальних комунікацій,
старший викладач кафедри міжнародної інформації
Національного університету «Львівська політехніка»
вул. пл. Святого Юра 3, Львів, Україна

Актуальність теми наукової статті зумовлена сучасними політологічними, гендерними та націоналістичними дослідженнями жіночих рухів у європейських країнах, зокрема польського жіночого руху, який розпочався та розвивався у Львові, поряд з українським жіночим рухом. Метою статті є аналіз та огляд номерів польських жіночих часописів, які виходили у Львові у XIX столітті для того, щоб з'ясувати головну тематику, свідомісні парадигми польського жіночого руху, ціннісні концепти польської жіночої періодики, трансформацію поглядів на політичну роль жінки у традиційному суспільстві та її участь у громадському і державному житті через радикальну журналістику. У науковій статті проаналізовані негативні стереотипи про традиційну роль жінки у суспільному та громадському житті на прикладі польських жіночих часописів «Ster», «Przedświt» та «Ziarno», що виходили у Львові у XIX столітті. З'ясовано, що традиційні погляди на роль жінки застаріли, натомість на шпальтах польських жіночих часописів пропагуються: жіноча освіта, самоосвіта, творча реалізація жінки як особистості. Традиційна формула для жінок у суспільстві, яка зводилася до заміжжя та народження дітей критикується за поверховість.

На шпальтах польських жіночих видань XIX століття у Львові вагоме місце надано жіночій освіті та формуванню національної і політичної освіти, що вказує на «серйозний» характер цих видань, а не на розважальний, який домінував у тогочасній польській жіночій періодиці. У статтях польських жіночих видань початку XX століття формується новий тип жінки – «політичний тип» жінки, яка є не байдужою до політичного життя свого народу та своєї країни. Саме ця риса характеризує жіночу періодику як політичну домінанту у матеріалах часописів.

Методи дослідження. У дослідженні використано комплекс загальних і спеціальних методів: метод концептуального аналізу у визначенні польського жіночого руху; тематичний аналіз у визначенні головної тематики видань «Ster», «Przedświt» та «Ziarno»; синтез у вивченні методів і форм боротьби активного жіноцтва за свої політичні права. Результати і висновки. Активна політична роль жінки-громадянки – свідомісний концепт польської жіночої преси, яка виражалася у розвінчанні активного жіноцтва негативних стереотипів про пасивність жіноцтва.

Ключові слова: радикальна публіцистика, польський гендерний рух, емансиповані видання, новий тип жінки, жіночі економічні права, самоосвіта жінок, жіноча освіта.

Вступ. Ранні польські жіночі видання Львова, які виходили у I половині XIX століття мали розважальний, салонний характер для жінок із вищих верств суспільства. Але згодом, після таємного З'їзду жінок у Львові народжується польський жіночий рух. У Львові починають з'являтися друковані органи жіночого руху, ідеологічні часописи з феміністичною та політичною тематикою. На шпальтах цих видань на перше місце виходить жінка та її права у суспільстві, можливість працювати на рівні з чоловіком, отримати фахову освіту. Жінки починають війну за університети. Усі ці теми жваво обговорювали у суспільстві, а також у дискусіях жіночих видань II половини XIX століття. Серед таких ідеологічних видань для жінок у Львові великий вплив на формування свідомості та зміни ролі жінки у суспільстві виокремлюємо три часописи, які виходили майже у один період у Львові: «Przedświt» (1893 – 1896), «Ster» (1895 – 1896), «Ziarno» (1895 – 1897). Ці часописи остаточно формують жіночу періодику,

трансформують її у якісну, ідейну, а не розважальну пресу «для прекрасної статті».

У цей період, у свідомості поляків, формується поняття «зламу» епохи. Жіноча періодика звертається до минулого, однак улюбленим прикметником стає «новий». Жінка на шпальтах тогочасних часописів постає у драматичному образі, бо повинна боротися за свою гідність, здійснювати нові цілі і завдання» [1, с. 186]. Постулат упровадження освіти для шкіл набував широкого розвитку, хоча деякі жіночі кола були поділені: частина з них була проти освіти, виступаючи за створення жіночих шкіл жінками на усіх рівнях науки. Прихильницею такої концепції у Львові була вчителька Марія Бонковська-Чершик. Її концепція походила із традиційних уявлень про різні ролі чоловіка і жінки в суспільстві.

Метою статті є дослідження моделей жіночої періодики та загальні тенденції розвитку.

Методи дослідження. У науковій статті використаний комплекс наукових методів, зокрема сис-

темного аналізу у характеристиці стереотипів про жінку у польському суспільстві; синтез тематичного і проблемного поля польської жіночої періодики на прикладі конкретних видань.

Основна частина. На початку ХХ століття жінка домагається рівних із чоловіками політичних та громадянських прав, тому постає питання оздоровлення польського суспільства під кутом зору моральності та традиційності. Наступним етапом для польських жінок у Східній Галичині стає отримання виборного права. На цей період припадає діяльність таких відомих польських діячок як: Пауліни Кучальської-Реінсхмідт, Юзефи Бояновської, Марії Седлецької. На початку 90-х років ХІХ століття у Львові працювало багато жінок. Вони розпочали боротьбу жінок за вступ до університетів та гімназій. У цій боротьбі важливу роль у розвитку жіночого руху відіграли львівські часописи, які були присвячені проблемі освіти для жінок.

Навколо часописів гуртувалися читачки-жінки, які мали нові погляди на жінку у суспільстві, попри те, що у Галичині «Постанова про товариства» забороняла жінкам вступати до партій чи створювати свої товариства. Осередком зустрічей і дискусій були жіночі часописи. Серед ідеологічних, феміністичних часописів великої популярності набуває «Ster», котрий був органом жіночого руху. Варто виокремити дві редакції часопису «Ster»: львівську та варшавську. Спочатку у Львові з'являється цей часопис, а пізніше його редакція була перенесена до Варшави. Обидві редакції часопису редагує Пауліна Кучальська. «Феміністичний рух почався у Галичині у 90-х роках ХІХ століття, що мав на меті домогтися вільного доступу дівчат та жінок до гімназій, університетів Львова та Кракова. Для виконання цієї цілі засновано два тижневики «Przedświt» та «Ster». Феміністичній тематиці був присвячений часопис: «Ziarno» (1895) під редакцією Евеліни Еуленфельд» [2, с. 351].

Варшавський «Ster» – це повторення часопису, що виходив у Львові під тією самою назвою 1895 – 1897 роках. Важливий не тільки характер видання, але й також особа редакторки-журналістки П. Кучальської. Програма П. Кучальської мала ціль – організувати та розширити фахову працю для жінок. Вона пише, що жінка повинна бути вільною від обов'язків матері, виховательки і рівною у праці чоловікам [3, с. 175]. Часопис виходив до 1897 року. У кінцевій фазі часопису редакція опублікувала додаток до періодики як перший програмний жіночий маніфест. Жінка в уявленнях П. Кучальської [2, с. 88], повинна залишити працю вдома, повинна бути звільнена від обов'язків господарських, домашніх і материнських, щоб розпочати працю фахову нарівні з чоловіками. Ці погляди головної редакторки визначили головні напрями програмних статей «Стеру».

Із загальної бібліографії С. Залевської [11] дізнаємося, що головною ціллю часопису була

зміна традиційного погляду на призначення жінки до народження і виховання дітей. За головне призначення жінки проголошувалося звільнення від обов'язків і перехід до фахової рівноправної праці. Склад часопису був сталим. Статті суспільні, наукові і педагогічні до часопису писали: Марія Дулемб'янка, Пьотр Хмельовський – приятель жіночого руху, Стефанія Косовська, та ін.

У грудні 1895 року виходить перший номер часопису «Ster» як двотижневик «для справ виховання і праці жінок» [7]. Львівський «Ster» був черговою спробою пропаганди феміністичних поглядів у вигляді традиційного жіночого журналу. Часопис перейняв із класичних, типових елементів жіночого журналу відділ моди, сентиментальні повісті. У часописі були: кулінарний відділ і відділ господарських порад, якими займалася Люцина Цверчакова. Але у варшавській редакції журналу вони зникли. У відділі літератури друкувалися твори відомих польських авторів. У часописі були надруковані: науково-популярні статті, публіцистика про жіноче питання, хроніка жіночого руху, відділ практичних порад [3].

До «Steru» дописувало ціле гроно відомих літераторів та публіцистів. Популярними були статті з ідеології жіночого руху П. Хмельовського чи Е. Ожеховської [10, с. 17]. Вкінці 1897 року була опублікована стаття П. Кучальської-Реінсхмідт «Наші цілі і дороги» – нарис до програми діяльності жінок» [2, с. 89]. Це був перший офіційний програмний маніфест польського жіночого руху. Після двох років видання «Ster» занепав через брак коштів.

Львівський «Ster» – типовий часопис для поміркованого жіночого руху, де наголошувалося, що потрібно будувати рівноправність на базі традиційних емансипаційних гасел, пов'язаних з етикою, християнством і патріотичними традиціями для приготування народу до незалежності. Діяльність жінок трактувалася як частина діяльності цілого народу. У тих умовах жінки повинні збудувати нові права і обов'язки, розширити поле діяльності. «Ster» публікував пропагандивні брошури діячок та авторок, що співпрацювали з жіночими організаціями. Діячки польського жіночого руху використовували шпальта «Steru» з метою пропаганди і апеляції до реалізації програмних постулатів феміністок. З липня 1907 року журнал став формальним органом Союзу рівноправності польських жінок» [3, с. 102].

Львівський «Ster» був першим часописом феміністичного характеру на польських землях. У Львові часопис отримав назву «двотижневик для справ виховання та жіночої праці», а писали до нього: Марія Конопніцька, Цецилія Валевська, Стефан Жеромський та ін. Часопис порушував такі питання: суспільні, наукові та педагогічні, мав об'ємний літературний відділ. Порушував проблеми фахової праці, але також були опубліко-

вані статті і господарські поради. Часопис «Ster» у багатьох публікаціях торкається питання війни жінок за вступ до університету, зміни суспільного стану. Згодом редакція переїхала до Варшави.

У Варшаві часопис змінив характер, оскільки жіночий рух змінив свої ідеологічні засади. «Ster» набув радикального характеру, тому популярними стали статті про війну за політичні і громадянські права для жінок. Офіційним гаслом боротьби жінок за політичні права було таким – «сьогодні голосування є справжнім, коли жінки голосують!» [2, с. 101]. У Варшаві часопис виходив як «орган рівноправності» жінок і був першим місячником, а з 1911 року став двотижневиком. Згодом, у Варшаві часопис стає органом жіночого руху, з'являється організація – «Стер. Орган Союзу рівноправності польських жінок». На початку це була підпільна жіноча організація. Для справи емансипації жінок виходить інший часопис «Ster: двотижневик для виховання жінок», який видавався 1895–1897 роках Леонтиною Єгерською і перегукувався із однойменною назвою часописів, які редагувала П. Кучальська.

Однією із важливих проблем часописів П. Кучальської була фінансова незалежність жінки та її інтелектуальність. Особливо наголошувалося на економічній свободі, бо це головна дорога до свободи особи жіночої статі. Ідейність часопису [3, с. 102] базувалася на пропаганді феміністичних та емансипаційних ідей у суспільстві. Ідейне обличчя видання було вираженням у нових ідеях, яке пропагувало ідею вільної любові. «Ster» – перший жіночий часопис, який напрацював стиль агресивної емансипаційної публіцистики. Спроба побудови нової естетики публіцистичної мови відрізняє «Ster» від інших жіночих видань.

Починаючи з другого номера за 1895 рік надрукована стаття феміністичного характеру Марії Дулемб'янки «Нехай буде вам відчинено» [10], в якій кривдою названі приниження та труднощі, що жінка зустрічає на науковій дорозі. Психологічним правом часопис вважає рівноправність чоловіка та жінки у всіх сферах суспільного життя. Окрім того, часопис критикує поверховість розуміння жіночих прав, що виконуються на папері. Навіть право на мистецтво не забезпечує жінкам вільного доступу до приватних артистичних кіл. Не всі жінки можуть вступити до публічних академій мистецтв. Схожий характер має стаття Пьотра Хмельовського «Про здібності жінок», у якій обґрунтовується важливість математики і виховання у житті жінки. У вихованні жінок автор бачить прогалину, оскільки жіноча молодь не сильна у логічних поняттях, аргументації, за допомогою конкретних понять і цифр. Поряд з тим, критикується реформа освіти і висувається ідея самоосвіти [10, с. 19].

У виданні були опубліковані художні твори С. Духінської; новела «Меланхолійні» та повість «На

зламі» З. Забжезинської. Традиційними рубриками та відділами редакції часопису були: «Фахова праця жінок» – коротка інформаційна рубрика про жіночі організації та успіхи жінок у різних сферах науки, «Машина для писання», «Курси городництва» – оголошення про господарські курси, «Господарство» – відділ про різноманітну домашню роботу, у тому числі прасування, прибирання, «Діяльність товариств» – відділ редакції про діяльність жіночих організацій, який вела Ю. Бояновська, «Кореспонденція» – листи з Кракова, з Варшави, «Відповіді та запитання» – переписка з редакцією.

Попри коротку львівську редакцію часопис порушив багато актуальних тем про становище жінки у суспільстві: фахову жіночу освіту та рівну оплату праці, вів боротьбу за університети, підтримував ідею едукативної. Майже у кожному номері були надруковані статті радикального характеру, у яких йшлося про нову роль жінки, вільної від домашньої турботи та турботи про родину, жінки, яка займається освітою та самоосвітою, незалежною фінансово. «Ster» був часописом-революціонером у польській жіночій пресі Східної Галичини, який сформував на своїх шпальтах особливий вид публіцистики – публіцистики радикальної, а поряд з тим сформував «новий тип» жінки – жінки освіченої та незалежної.

Ще одним виданням феміністичного характеру був «Przedświt», що виходив майже у той період, коли виходив «Ster». Ці видання мають спільні риси. Видавала журнал молода письменниця Яніна Седлячкова у 1893 році. Часопис не був дуже популярним і мав невелику аудиторію на периферії. Спочатку часопис видавала Евеліна Еулендфельд. Я. Седлячкова виступила літературним керівником, а з листопада 1893 року підписувала номери як редакторка. Засновницею часопису стала легендарна національна польська героїня Емілія Сцанечка.

У першому номері нового часопису Я. Седлячкова від імені редакції писала, що «Przedświt» повинен зайняти важливу нішу на полі журналістики, бо це виникає з потреби популяризації домашньої педагогіки, такої важливої для життя народу. Часопис повинен містити літературну частину, а також побутові поради та інформацію, що стосується практичного життя» [2, с. 65]. Часопис розвивався у несприятливих обставинах. Перший номер громадськість прийняла дуже неприхильно, осміюючи жіночі зусилля. Редакція, передовсім, воювала за право дівчат вчитися у гімназіях; за місце в університетах, атакуючи консервативні погляди на освіту у педагогічних часописах; доступі до медичних закладів і місць праці для жінок. Редакція велику увагу приділяла літературній частині. Часопис мав власні додатки: «Мода і узор», «Енциклопедія господарства та домашнього промислу», «Домашня школа для старших дітей», «Ангел-хоронитель» [1, с. 68].

«Przedświt» друкував на своїх шпальтах матеріали про важливі річниці історичних подій. Особливістю журналу була симпатія до рівноправності жінок. Цьому питанню приділялося багато уваги, тому журнал апелював до громадськості у справі відкриття жіночих гімназій. Приготування жінок до професійної праці – головна тематика часопису. «Przedświt» прагнув відповідати не тільки потребам буденного життя, а й практичного. Часопис писав про виховний вплив преси на характер і особистість людини; піднімалося питання відродження моральності польського суспільства. «Przedświt» не погоджувався з тим, що людина є «табуля раса». Я. Седлячкова була переконана, що у людині закладені два прояви: добра і зла, а виховання – це емансиповані вивільнення іскри Божої з обіймів злого. Дуже важливим у статтях було спілкування матері і дитини, прищеплення матерям моральних рис.

«Przedświt» звертав увагу на участь батька у вихованні дитини [4]. Батько був останньою інстанцією, якій повинна коритися мати і неслухняна дитина, бо тільки батька бояться. Виховання батьків повинне мати ціль та мету, щоб розвивати індивідуальні таланти дитини, крім загальних правил психології і гігієни, щоб не дати державі «калік, без душі, думки, волі» [5]. Головна редакторка журналу Яніна Седлячкова розвінчала стереотип, який існував у суспільстві про «освічену жінку» як особу холодну, бридку, позбавлену жіночності [6].

У першому номері за 1893 рік знаходимо такі відділи редакції: педагогічний відділ, «Наші жінки», «Господарство і промисловість», «Бібліографія», «Із товариств» [4]. У другому номері надруковані статті про виховання жінки: «Домашнє виховання», додаток «Сон січневої ночі» (алегорія) Яніни Седлячкової, відділи: «Для дому і народу», «З вистави образотворчого мистецтва», «Відомості», педагогічні афоризми, загадки [5]. У п'ятому номері з'являється новий відділ редакції «Театри», у якому були надруковані статті про театральні вистави, із шостого номера редакція публікує статтю «Дитина та родина», підписану псевдонімом – Алексота. Як відомо, за цим псевдонімом ховалася головний редактор видання. Дванадцятий номер мав літературний додаток, у якому були надруковані твори відомих жінок-письменниць того часу.

Наступний рік видання зберігає усі відділи редакції. Але починають з'являтися статі про мистецтво та музику. З метою кращої популяризації статей на мистецтвознавчу тематику редакція запроваджує відділи: «Мистецтво» та «Бесіди про музику». Перший номер за 1895 рік (третьій рік видання) відкривався вступною статтю «Від редакції», у якій редакція присвячувала часопис для всіх галицьких земель, польської Прусії та Америки [7]. У цьому ж номері була надрукована

стаття «Перший жіночий часопис у Польщі», у якій були сформовані нові жіночі вимоги у боротьбі за волю жінок [7].

Редакція запровадила новий відділ редакції «Огляд письменства», який був бібліографічним відділом і повідомляв читачок про нові книги польських авторів. Традиційним відділом господарства залишився відділ «Практичні вказівки», у яких була надрукована велика кількість рецептів, а також оголошення і кросворди на останній сторінці [9]. Вперше на шпальтах часопису починають з'являтися нариси про відомих жінок минулого. У четвертому номері була надрукована стаття про жіночий рух «Жіноче питання» Ірми Троль-Борстині, у якій матеріальна залежність названа *важким тягарем залежності*. На перше місце виступає економічний чинник у справі жіночого рівноправ'я. На друге місце автор у жіночому русі ставить корисну жіночу суспільну працю рівну чоловікові.

У наступному номері була надрукована стаття «Зі сфери педагогіки» і часопис переходить поступово на освітню тематику. Опубліковані статті про успіхи жінок у різних сферах науки «Жінка в медицині» [8]. Програмна стаття «Право жінок» [8] порушувала важливий аспект жіночого питання – право на економічну незалежність жінок і право на гідну оплату жіночої праці. Економічна незалежність жінки була важливою проблемою для малозабезпеченої жінки, яка не могла отримати хорошої освіти та не хотіла виходити заміж, щоб залежати від свого чоловіка матеріально.

Отож, розглянувши кілька номерів видання «Przedświt» виснуємо, що головною тематикою цього часопису була економічна незалежність жінок, війна жінок за свої права, жіноче виховання, моральне виховання дитини. «Przedświt» сформував «новий тип» жінки – жінки економічно незалежної. Ще одним виданням феміністичного характеру є часопис «Ziarno», що виходив у Львові протягом 1895–1897 років. Часопис мав феміністичний характер. Про часопис знаходимо короткі бібліографічні відомості як про видання Евеліни Еуленфельд [11].

Перший номер часопису за 1897 рік відкривався вступною статтю редакції «До читачів», у якій редакція формувала свої цілі феміністичного часопису [12]. На першій шпальті під назвою розташувалася традиційна рубрика видання «З політичної ниви», у якій публікувалися статті про політичні події у Варшаві та всій країні. На наступній сторінці редакція друкує кілька віршів, невелику замальовку «Вдова з пальцем» Клементя Юноши [12, с. 21].

Відділ редакції «Голоси польської преси» запровадив Павел Шувалов. Це оглядовий відділ, у якому автор намагався проаналізувати головну тематику відомих польських видань того часу.

Стаття полемічного характеру «Фальшивий внесок» розповідала про відому дискусію навколо повісті Юзефа Гофмана. Цей номер був багатим на статті про відомих художників, містив фото та ілюстрації картин, розповідав про життя митців. Редакція подала відділ «Зміни у пресі», у якому повідомляла про інші видання. Відділ переписки «Зернятка» складався із відгуків та листів читачів про часопис; відділ «Всячина» об'єднував короткі інформаційні матеріали; оглядовий відділ «З російської преси» здійснював огляд головних новин російської преси; бібліографічний відділ «Нові книги» складався із рецензій, за яким розташувався відділ «Варшавська хроніка». Програмна стаття феміністичного характеру «Жінка і феміністки» повідомляла читацьку аудиторію про паризьку енциклопедію, у якій були надруковані уривки літературних творів відомих жінок [12].

У другому номері видання зберігаються відділи редакції. Особливо стає популярним відділ «Зернятка». Крім того, редакція запроваджує новий відділ «Поляки у Південній Америці» для новин про польську діаспору за кордоном, та «Образотворче мистецтво», у якому редакція розповідала про відомі картини. З'являється відділ редакції «Зі світу моди». Запроваджено сторінку гумору. Згодом редакція запроваджує нову тему – виховання дітей і догляд за ними, а у наступних номерах провідними темами стають: жіночі туалети, жіноча мода, жіноче питання.

Висновки. Отож, проаналізувавши організацію роботи редакції часопису «Ziarno» виснуємо, що часопис мав феміністичний характер, хоча не так яскраво виражений як у часописі «Ster». На перше місце виступає право жінок на працю і фінансова, економічна незалежність жінок від чоловіка. Провідною темою часопису була жінка та її нова роль у суспільстві. Жінка на шпальтах часопису «Ziarno» – політично активна жінка, яка дбає за свій духовний, світоглядний розвиток шляхом освіти та самоосвіти. Вагоме місце відводилося вихованню жінок та прищеплення їм моральних рис. Жінка на шпальтах часопису «Ziarno» отримує можливість самовдосконалитися, реалізувати себе як творча особистість. У часописі нового звучання набувають традиційні жіночі ролі дружини та матері. З'являються поняття відповідальності жінки за долю майбутнього покоління, за долю всього польського народу. Жінка повинна відповідати вимогам свого часу – боротися проти темряви, упереджень, стереотипів, вчитися і бути освіченою.

Ідеологічні часописи «Ster», «Przedświt» та «Ziarno», які виходили у Львові вкінці XIX століття сформували новий вид журналістики – політичної, радикальної, феміністичної. Вони розглядали нову роль жінки у суспільстві, яка не тільки зводилася до турботи про родину та господарство, а до громадської роботи. Важливим поступом у суспільній

думці був тип «нової жінки», котрий формують ці три видання: жінки незалежної, освіченої та самостійної. На перший погляд ці видання однакові за своїм характером і викладом статей, баченням «нового типу» жінки, проте радикальним був часопис «Ster», котрий ігнорував будь-які норми моралі і пропагував радикальні гасла і навіть ідею вільної любові, що звільняла жінку від обов'язку дбати за свого чоловіка та дітей. Традиційне польське суспільство і католицькі релігійні цінності не завжди могли прийняти ідеї радикального «Steru». Завдяки цим часописам з'являється окремий вид публіцистики – емансипованої публіцистики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Dormus K. Problematyka wychowawczo-oświatowa w prasie kobiecej zaboru austriackiego w latach 1826–1918. Warszawa, 2006. 453 s.
2. Dormus K. Warszawki «Ster» (1907-1914) i jego program wychowawczy. *Rozprawy z Dziejów Oświaty*. Warszawa, 2000. S. 87–110.
3. Franke J. Polska prasa kobieca w latach 1820–1918. *W kręgu ofiary i poświęcenia*. Warszawa, 1999. 192 s.
4. *Przedświt*. 1893. № 1.
5. *Przedświt*. 1893. № 2.
6. *Przedświt*. 1893. № 6.
7. *Przedświt*. 1895. № 1.
8. *Przedświt*. 1895. № 22.
9. *Przedświt*. 1895. № 5.
10. *Ster*. 1895. № 2. S.17.
11. Zalewska Z. *Czasopisma kobiece w Polsce: Materiały do historii czasopism rok (1818–1937)*. Warszawa, 1938. 257 s.
12. *Ziarno*. 1897. № 1.

REFERENCES:

1. Dormus, K. (2006). Problematyka wychowawczo-oświatowa w prasie kobiecej zaboru austriackiego w latach 1826–1918. [Educational issues in the women's press of the Austrian partition in the years 1826–1918.]. Warszawa: 453. [in Polish]
2. Dormus, K. (2000). Warszawki «Ster» (1907-1914) i jego program wychowawczy. *Rozprawy z Dziejów Oświaty*. [Warsawki «Ster» (1907-1914) and its educational program]. Warszawa: 87–110. [in Polish]
3. Franke, J. (1999). Polska prasa kobieca w latach 1820–1918. *W kręgu ofiary i poświęcenia*. [Polish women's press in the years 1820–1918. In the circle of sacrifice and sacrifice]. Warszawa: 192. [in Polish]
4. *Przedświt*. [Daybreak]. 1893. № 1. [in Polish]
5. *Przedświt*. [Daybreak]. 1893. № 2. [in Polish]
6. *Przedświt*. [Daybreak]. 1893. № 6. [in Polish]
7. *Przedświt*. [Daybreak]. 1895. № 1. [in Polish]
8. *Przedświt*. [Daybreak]. 1895. № 22. [in Polish]
9. *Przedświt*. [Daybreak]. 1895. № 5. [in Polish]
10. *Ster*. [Ster]. 1895. № 2. p.17. [in Polish]
11. Zalewska, Z. (1938). *Czasopisma kobiece w Polsce (Materiały do historii czasopism rok 1818–1937)*. [Women's magazines in Poland (Materials for the history of journals, 1818–1937)]. Warszawa: 257. [in Polish]
12. *Ziarno*. [Grain]. 1897. № 1. [in Polish]

Political activity of women in the columns of polish women's magazines Lviv «Ster», «Przedświt», «Ziarno»

Pavliukh Mariia Vasylivna

PhD in Social Communications,
Senior Lecturer at the Department
of International Information
Lviv Polytechnic National University
St. George Sq. 3, Lviv, Ukraine

The urgency of the topic of the scientific article is due to modern political science, gender and national studies of women's movements in European countries, including the Polish women's movement, which began and developed in Lviv, along with the Ukrainian women's movement. The aim of the article is to analyze and review the issues of Polish women's magazines published in Lviv in the XIX century in order to clarify the main topics, conscious paradigms of the Polish women's movement, value concepts of Polish women's periodicals, transformation of views on women's political role in traditional society and her participation in public and state life through radical journalism.

The scientific article analyzes the negative stereotypes about the traditional role of women in public life on the example of Polish women's magazines «Ster», «Przedświt» and «Ziarno», published in Lviv in the XIX century. It was found that the traditional views on the role of women are outdated, while the pages of Polish women's magazines promote: women's education, self-education, creative realization of women as individuals. The traditional formula for women in society, which has been reduced to marriage and the birth of children, has been criticized for being superficial.

In the columns of Polish women's publications of the 19th century in Lviv, a significant place was given to women's education and the formation of national and political education, which indicates the «serious» nature of these publications rather than the entertainment that dominated Polish women's periodicals. In the articles of Polish women's publications of the early twentieth century, a new type of woman is formed – the «political type» of a woman who is not indifferent to the political life of her people and her country. It is this feature that characterizes women's periodicals as the political dominant in the materials of magazines.

Research methods. The study used a set of general and special methods: the method of conceptual analysis in determining the Polish women's movement; thematic analysis in determining the main topics of the publications «Ster», «Przedświt» and «Ziarno»; synthesis in the study of methods and forms of struggle of active women for their political rights. Results and conclusions. The active political role of a woman-citizen is a conscious concept of the Polish women's press, which was expressed in debunking active women of negative stereotypes about the passivity of women.

Key words: radical journalism, Polish gender movement, emancipated publications, a new type of women, women's economic rights, women's self-education, women's education.